

УДК 342.9

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В АПАРАТІ СУДУ

Голобутовський Роман Зіновійович,
кандидат юридичних наук, здобувач
кафедри адміністративного
та господарського права
(Запорізький національний
університет, м. Запоріжжя, Україна)

У статті досліджуються проблемні питання адміністративно-правового регулювання проходження публічної служби в апараті суду. Досліджується законодавство, яке регулює питання проходження публічної служби в апараті суду, висвітлюються його недоліки. Пропонуються напрями покращення стану адміністративно-правового регулювання проходження публічної служби в апараті суду.

За часів незалежності України відбулася не одна реформа органів судової влади. Можна нарахувати вже кілька етапів проведення реформ. Але більшою мірою і законодавець, і науковці працюють над пошуком оптимальної структури судової системи, забезпеченням статусу суддів, визначенням меж юрисдикції судів. І порівняно незначна увага приділяється питанням функціонування апаратів судів та особливостям публічної служби їхніх працівників.

Нині є певні проблемні питання стосовно належного адміністративно-правового регулювання окремих елементів цієї служби.

Належним чином не врегульованим залишається правовий статус державних службовців – працівників суду; питання належності до посад державної служби інших працівників апаратів Верховного Суду України, вищих спеціалізованих судів, апеляційних судів та судів першої інстанції залишається відкритим, оскільки немає прямої вказівки на групи/підгрупи, до яких належить та чи інша посада в апараті того чи іншого суду; головним завданням апарату суду є організаційне забезпечення роботи суду.

Вказані вище проблемні моменти адміністративно-правового регулювання проходження публічної служби в апараті суду потребують вирішення.

Отже, з урахуванням вищенаведеного ми можемо зазначити, що, попри останні зміни, що стосуються адміністративно-правового регулювання проходження публічної служби в органах судової влади, не до кінця вирішено всі проблемні питання, зокрема це стосується публічної служби в апараті суду. Так, адміністративно-правовий статус працівників апарату суду законодавством врегульовано фрагментарно. Суперечливим і чітко не визначеним залишається адміністративно-правовий статус державних службовців апарату суду. Тому нині варто внести доповнення до Закону України «Про судоустрій і статус судів», якими слід чітко визначити особливості проходження публічної служби працівниками апарату судів.

Ключові слова: служба, публічна служба, судова влада, суд, апарат суду.

PROBLEMS OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF PUBLIC SERVICE EXAMINATION IN THE MECHANISM OF THE COURT

Golobutovsky Roman Zinoviiovych,
candidate of legal sciences,
a candidate for the department of
administrative and economic law
(Zaporizhzhya National University,
Zaporizhzhya, Ukraine)

The article deals with the problematic issues of the administrative and legal regulation of the passage of the public service in the court apparatus. The law, which regulates the issues of passing the public service in the court apparatus, is being examined, its shortcomings are highlighted. The directions of improvement of the state of administrative-legal regulation of the passing of a public service in the court apparatus are offered.

During the independence of Ukraine, there was a single reform of the judiciary. You can count on several stages of reform. But to a greater extent both legislators and academics are working to find the optimal structure of the judicial system, to ensure the status of judges, and to determine the limits of jurisdiction of courts. And relatively insignificant attention is paid to the issues of the functioning of court apparatus and the peculiarities of the public service of their employees.

Today there are some problematic issues regarding the proper administrative and legal regulation of certain elements of this service.

The legal status of civil servants – employees of the court, the issue of assigning to the civil service of other employees of the Supreme Court of Ukraine, the specialized courts, appellate courts and first instance courts – is not properly regulated due to the absence of a direct indication of the groups/subgroups, to which one should assign one or another position in the apparatus of a court, the main task of the court apparatus is the organizational provision of the work of the court.

The above-mentioned problematic moments of the administrative and legal regulation of the passage of the public service in the court of a judiciary need to be resolved.

Consequently, taking into account the foregoing, we can note that, despite the recent changes concerning the administrative and legal regulation of the conduct of public service in the judiciary, all issues have not been fully resolved, in particular, it concerns the public service at the court. Thus, the administrative and legal status of employees of the court apparatus is regulated by law in a fragmentary way. The administrative and legal status of civil servants of the court apparatus remains controversial and clearly unclear. Therefore, today should be supplemented by the Law of Ukraine “On the Judiciary and the Status of Courts”, which should readily determine the peculiarities of the public service through the staff of the court apparatus.

Key words: service, public service, judicial power, court, court apparatus.

За часів незалежності України відбулася не одна реформа органів судової влади. Можна нарахувати вже кілька етапів проведення реформ. Але більшою мірою і законодавець, і науковці працюють над пошуком оптимальної структури судової системи, забезпеченням статусу суддів, визначенням меж юрисдикції судів. І порівняно незначна увага приділяється питанням функціонування апаратів судів та особливостям публічної служби їхніх працівників.

Проблеми визначення адміністративно-правового статусу апарату суду були предметом досліджень багатьох вчених, як вітчизняних, так і зарубіжних (Є.В. Авдєєнко,

Р.М. Аюпова, В.М. Бевзенко, С.О. Бондар, А.Л. Борко, В.А. Гомада, М.К. Гримич, Д.В. Кіреєв, Р.С. Мельник, О.М. Музичук, Г.Я. Наконечна, І.В. Петренко, І.Л. Петрухін, С.С. Резнікова, В.В. Рунова, А.В. Сагун, М.І. Шатерніков, Д.Ю. Шпенев та ін.). Але, незважаючи на вагомий внесок науковців у розвиток теоретичної бази щодо функціонування апарату суду, питання особливостей адміністративно-правового регулювання проходження публічної служби досліджено мало.

Тому метою статті є висвітлення особливостей адміністративно-правового регулювання проходження публічної служби в апараті суду.

Структура суду складається з двох основних частин: судового корпусу, тобто професійних суддів, які безпосередньо здійснюють правосуддя у відповідних справах, та апарату суду, який здійснює організаційні заходи для здійснення правосуддя.

Водночас, як стверджує М.Г. Мельник, здійснення правосуддя є процесуальною функцією, в результаті якої виноситься судові рішення, але до організації судових засідань потрібно залучити велику кількість людей, які безпосередньо судового засідання і розгляду справи не стосуються, але роблять це можливим [1, с. 142–144]. Тобто, окрім керівника апарату суду, власне апарат суду забезпечує процесуальні дії суду, і для того щоб судді могли здійснювати свої функції, а суд міг працювати і на належному рівні здійснювати правосуддя, необхідна чітка робота апарату суду [2, с. 39]. Отже, організаційне забезпечення роботи суду здійснює його апарат, який очолює керівник апарату.

Особливості проходження публічної служби в апараті суду визначаються Законом України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про судоустрій і статус суддів». Так, у ст. 6 Закону України «Про державну службу» визначено, що посади керівників апаратів Конституційного Суду України, Верховного Суду, вищих спеціалізованих судів, керівників апаратів апеляційних та місцевих судів, керівників структурних підрозділів апаратів судів належать до категорій посад державної служби. Причому під державним службовцем законодавець розуміє громадянина України, який обіймає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), одержує заробітну плату коштом державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби (ст. 1 Закону).

Крім того, ст. 91 «Про державну службу» регламентує особливості проходження державної служби в окремих державних органах, у т. ч. керівників апаратів Конституційного Суду України, Верховного Суду, вищих спеціалізованих судів, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівників апаратів (секретаріатів) судів, органів та установ системи правосуддя – з особливостями, передбаченими законодавством про судоустрій і статус суддів [3].

Також Законом України «Про державну службу» встановлюються загальні обов'язки та права керівника апарату суду як державного службовця, порядок прийняття на роботу і звільнення державних службовців, особливості проходження державної служби (час праці й відпочинку, порядок надання відпусток та зміст обмежень, які властиві кожному службовцю у зв'язку з особливостями його правового статусу як особи, що виконує відповідальні державні завдання тощо) [3].

Вивчаючи правові засади діяльності апарату суду, особливу увагу варто приділити вивченню Типового положення про апарат місцевого, апеляційного судів, на підставі якого розробляється положення про апарат того чи іншого суду. Так, у розділі I Типового положення зазначається, що апарат місцевого, апеляційного судів здійснює

організаційне забезпечення роботи суду відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України «Про судоустрій і статус суддів» та «Про державну службу», іншими нормативно-правовими актами, положенням про апарат суду, рішеннями зборів суддів, а також наказами і розпорядженнями голови суду, наказами керівника апарату суду. При цьому голова суду контролює ефективність діяльності апарату суду, вносить подання про призначення на посаду керівника апарату суду, заступника керівника апарату суду та про звільнення їх з посад, а також про застосування заохочень або накладення дисциплінарних стягнень відповідно до законодавства. Також у розділі II Типового положення окреслено основні функції апарату суду, у розділі III – повноваження та особливості діяльності керівника апарату суду, у розділі IV – повноваження та особливості діяльності керівників структурних підрозділів та інших працівників апарату суду.

Працівники апарату суду є державними службовцями та є важливими елементами в забезпеченні функціонування держави та взаємозв'язку держави та громадянина. Спеціальний правовий статус працівників суду включає дві групи елементів: загальні (права та обов'язки, заборони та юридична відповідальність, які поширюються на всі служби) та закріплені в статусі відповідної посади елементи.

Підставами для юридичної відповідальності працівників апарату суду можуть стати дисциплінарні проступки, порушення Присяги, недодержання правил етичної поведінки, вияв неповажного ставлення до України, державної символіки, нашого народу, недотримання правил внутрішнього службового розпорядку. Якщо працівник не виконує вимоги щодо політичної неупередженості, зловживає своїми повноваженнями, надає недостовірну особисту інформацію, не повідомляє керівника про відносини прямої підпорядкованості між державною особою та близькою особою вчасно, прогулює або з'являється на службу нетверезий тощо, це є причинами, які ведуть до юридичної відповідальності. Ці випадки також є прямим порушенням вимог Правил поведінки працівника апарату суду, якими має керуватися кожен співробітник апарату суду. Правила поведінки, якими керуються працівники апарату суду, є невід'ємною частиною посадових інструкцій, угод та положень [4, п. 1.2–1.3, п. 6.1].

Отже, можна зауважити, що загалом в Україні склалося та функціонує законодавство, яке визначає особливості проходження публічної служби в апараті суду. Водночас нині є певні проблемні питання стосовно належного адміністративно-правового регулювання окремих елементів цієї служби.

Так, у п. 6 ст. 155 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» вказано, що правовий статус працівників апарату суду визначається Законом України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889 [3] з урахуванням особливостей, визначених цим Законом [5], проте фактично Закон України «Про судоустрій і статус суддів» конкретного переліку прописаних особливостей правового статусу саме працівників апарату суду не містить.

Аналогічна ситуація із Законом України «Про державну службу», де закріплено класифікацію посад державних службовців, у т.ч. деяких працівників суду (зокрема керівників апаратів судів). Належним чином не врегульованим залишається правовий статус державних службовців – працівників суду; питання належності до посад державної служби інших працівників апаратів Верховного Суду України, вищих спеціалізованих судів, апеляційних судів та судів першої інстанції залишається відкритим, оскільки немає прямої вказівки на групи/підгрупи, до яких належить та чи інша посада в апараті того чи іншого суду; головним завданням апарату суду є організаційне забезпечення роботи суду. Відповідно до основного завдання, на апарат суду

покладаються організаційне, правове, кадрове, документальне, інформаційне, матеріально-технічне та інше забезпечення діяльності суду, в тому числі суддів, судового процесу. Визначено головну мету діяльності апарату суду як змогу організувати безперебійну роботу установи та виконання основних функцій за умови забезпечення незалежності від інших органів влади.

У контексті вдосконалення адміністративного законодавства, яке регулює діяльність апарату суду, О. Кононенко наголошує на проблемі узгодження Положення про помічника судді суду загальної юрисдикції, Типової інструкції керівника апарату місцевого загального суду із законами «Про судоустрій і статус суддів», «Про державну службу», Кодексом законів про працю України, Бюджетним кодексом України та іншими нормативно-правовими актами [6].

Вказані вище проблемні моменти адміністративно-правового регулювання проходження публічної служби в апараті суду потребують вирішення.

Отже, з урахуванням вищенаведеного ми можемо зазначити, що, попри останні зміни, що стосуються адміністративно-правового регулювання проходження публічної служби в органах судової влади, не до кінця вирішено всі проблемні питання, зокрема це стосується публічної служби в апараті суду. Так, адміністративно-правовий статус працівників апарату суду законодавством врегульовано фрагментарно. Суперечливим і чітко не визначеним залишається адміністративно-правовий статус державних службовців апарату суду. Тому нині треба внести доповнення до Закону України «Про судоустрій і статус судів», якими варто чітко визначити особливості проходження публічної служби працівниками апарату судів.

Список використаних джерел:

1. Мельник М.Г. Управління діяльністю органів судової гілки державної влади як адміністративно правова категорія. Вісник Скрія: Держава і право. 2011. № 1. С. 142-145.
2. Обрусна С.Ю. Система судового управління: поняття та правова характеристика. Наше право. 2010. № 2. С. 39.
3. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2016. № 4. Ст. 43.
4. Про затвердження Правил поведінки працівника суду: Рішення Ради суддів України від 6 лютого 2009 р. № 33. URL: <http://court.gov.ua/userfiles/PravPovPracSudu.pdf>
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2016. № 31. Ст. 545.
6. Кононенко О. Актуалізація проблеми вдосконалення нормативних актів щодо правового статусу деяких працівників апарату суду. Вісник Вищого адміністративного суду України. 2011. № 3. URL: <http://adm.dp.court.gov.ua/sud0470/publik/st6>.